

симпатичний вузол, щоб виключити вплив симпатичної іннервації на під'язикову залозу. У двох інших собак ми перерізували вивідну протоку під'язикової залози, після чого з хронічної фістули вилучали секрет підщелепової залози. Для безумовнорефлекторного збудження слиновиділення застосовували хліб, молоко, 0,15-н. розчин HCl 12,08-н. розчин Na_2CO_3 . Ці розчини ми вливали в рот собаки по 5 мл через кожні 30 сек. З під'язикової залози слину збирали протягом 5 хв. Ми визначали швидкість секреції, показник рефракції, в'язкість і сухий залишок слини, а також концентрацію в ній калію, кальцію, хлоридів і гідрокарбонатів.

В порівнянні із змішаними і підщелеповою залозами під'язикова залоза собаки виділяє в десятки разів менше секрету. Швидкість слиновиділення під'язиковою залозою Шарика на неістивні подразники становила 0,23—0,29 мл/хв, Малиша — 0,06—0,07 мл/хв. Всі застосовані нами істивні речовини дуже слабо збуджують секрецію під'язикової залози, яка на хліб, сухарі і молоко в середньому виділяє 0,05—0,012 мл/хв слини (табл. 1).

Таблиця 1
Швидкість секреції, показник рефракції, в'язкість і сухий залишок слини, виділеної з хронічної фістули собаки Шарика

Показник	Швидкість секреції в мл/хв	Показник рефракції	В'язкість (за швидкістю протікання 0,3 мл слини через капіляр в сек.)	Сухий залишок в процентах
Змішані залози				
HCl 0,15-н.	3,0	1,3348	1,5	0,9
Na_2CO_3 2,08-н.	3,2	1,3349	1,6	0,9
Хліб	1,8	1,3350	1	1,1
Молоко	1,6	1,3351	3,6	1,2
Під'язикова залоза				
HCl 0,15-н.	0,23	1,3362	109	1,39
Na_2CO_3 2,08-н.	0,29	1,3363	179	1,45
Хліб	0,05	1,3356	11	1,10
Молоко	0,05	1,3359	19	1,20
Під'язикова залоза після десимпатизації				
HCl 0,15-н.	0,23	1,3359	37	1,1
Na_2CO_3 2,08-н.	0,26	1,3359	40	1,3
Хліб	0,05	1,3354	15	1,2
Молоко	0,05	1,3354	17	1,1

Під'язикова залоза у відповідь на неістивні подразники виділяє густішу слину, ніж на істивні, що відрізняє її від змішаних (Зельгейм, 1904; Ємченко, 1949) і підщелепової залоз. Це видно з результатів визначення в'язкості, показника рефракції та вмісту сухого залишку в слині (табл. 1).

Вміст калію в слині під'язикової залози становить 67—80 мг%; кількість кальцію коливається від 12,7 до 14,4 мг%. В слині змішаних залоз міститься від 39 до 54 мг% калію і від 8,6 до 13,2 мг% кальцію, тобто у під'язиковій залозі сконцентровано більше калію і кальцію, ніж у змішаних залозах (табл. 2). Кількість калію і кальцію в секреті під'язикової залози більша, ніж в плазмі крові і, як в слині змішаних, привушної (Бекстер, 1933; Ємченко, 1949) і орбітальної (Сокур, 1956) залоз, не залежить від швидкості секреції. За концентрацією кальцію підщелепова залоза мало відрізняється від змішаних залоз.

Концентрація хлоридів у слині під'язикової залози переважно більша, а в слині підщелепової залози менша, порівняно з слиною змішаних залоз, виділеною на ті самі подразники. Виявлено, що концентрація хлоридів в слині під'язикової і підщелепової залоз залежить від швидкості секреції (табл. 2). Ця закономірність властива для змішаних, привушної і орбітальної залоз (Бекстер, 1933; Ємченко, 1949; Сокур, 1956).

За секрецією гідрокарбонатів під'язикова залоза відрізняється від інших слинних залоз, тому що їх кількість в слині зменшується із збільшенням швидкості секреції (табл. 2).

Наші дослідження показують, що видалення верхнього шийного симпатичного вузла в більшій мірі порушує злагоженість у секреторній діяльності під'язикової залози,